

“Munkavállalási nehézségek, a mindennapi élet szüntelen újratervezése, kiszámíthatatlanság és tervezhetetlen jövőkép – az eltérő fejlődésű, sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő szülőknek sokszor kell szembe nézni azzal, hogy az elképzelt életük gyökeresen másként alakul, mint ahogyan tervezték.”

kanáelelmélet

**AUTISTA GYERMEKEKET NEVELŐ SZÜLŐK
A MUNKA VILÁGÁBAN
2 WORKSHOP + KÖZÖSSÉGI PROGRAM**

kis.
világ

TÁMOGATÓNK

BELÜGYMINISZTERIUM

SZAKMAI PARTNERÜNK

2020-2021
NSZI
Slachta Margit
Nemzeti Szociálpolitikai
Intézet

TALÁLJ MAGADRA EGYESÜLET

A program a Belügyminisztérium és a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet támogatásával, a Szülősegítő szolgáltatások támogatása 2025 pályázat keretében valósult meg.

**Szeretettel üdvözlünk a Kisvilág Alapítványban!
Örülünk, hogy itt vagy.**

**Kanálelmélet:
Autista gyermekeket nevelő szülők a munka világában
3. workshop: Belső erőforrások
2026. március 26. 9.30-11.30**

Utolsó találkozásunkon az eltérő fejlődésű, sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő szülők idegrendszeri megküzdési stratégiáival ismerkedünk érintett szülő és pszichológus szemmel.

- Hogyan tudjuk szülőként személyes erősségeinket aktivizálni? Milyen szerepkonfliktusaink alakulhatnak ki, a családban és a munka területén?
- Egyáltalán kik vagyunk, ha nem csak sérült gyermekes szülőként szeretnénk magunkat definiálni?

Előadó: Naszály Németh Rita, Találj Magadra Egyesület, pszichológus, tapasztalati szülő

Mivel foglalkozik a Kisvilág Alapítvány?

A Kisvilág egy ítéletmentes kapcsolódási tér és közösségi iroda a szabadúszókért és otthondolgozókért. Egy inkluzív és befogadó közösség vagyunk, különös tekintettel a neurodivergens (autizmus, adhd, diszlexia, diszgráfia stb.) elmék működésére és igényeire. Célunk az érintett felnőttek segítése, és ezen belül számos programot kínálunk a különleges gyermekeket nevelő szülők támogatásához is. Nálunk az idegrendszeri sokszínűség közösen őrzött kincs: itt biztonságban vagy.

www.kisvilag.org

hello@kisvilag.org

Mivel foglalkozik a Találj Magadra Egyesület?

A Találj Magadra Egyesület küldetése a sérült vagy eltérő fejlődésű gyermekeket nevelő családok esélyegyenlőségének elősegítése, különös tekintettel az élethosszig tartó gondozási feladatokat ellátó anyák támogatására, társadalmi részvételük és önállóságuk erősítésére.

www.talaljmagadra.hu

info@talaljmagadra.hu

Mai mottónk:

Rossz hír:

A test nem megkerülhető.

Jó hír:

A test mindig kéznél van.

A munkafüzetben szereplő információkat és kérdéseket gondolatébresztőnek és motivációnak szánom.

Tanulmányaim,
szakmai és emberi tapasztalataim,
saját megéléseim és sok-sok
beszélgetés nyomán hozom a témákat.
A tájékoztatás nem teljeskörű.

Naszály Németh Rita
TALÁLJ MAGADRA EGYESÜLET

ÖNISMERET ÉS IDEGRENDSZERI SZABÁLYOZÁS

Fontos kifejezések:

Idegrendszer: testünk irányítója, amely lehetővé teszi a környezet ingereinek felfogását, és az azokra való reagálást. Híd a test és a lélek között. Fajtái: szomatikus és autonóm idegrendszer.

Önismeret: tudatában vagyok annak, hogy hogyan hat rám a (külső-belső) környezetem, és én hogyan hatok a környezetemre.

Az önismereti folyamatnak soha nincs vége – milyen érzés nekem erre gondolni?

Neurodivergencia: a tipikustól eltérő idegrendszeri működés.

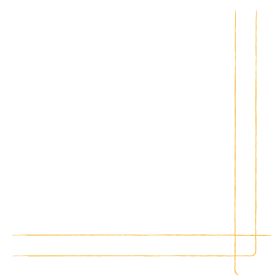
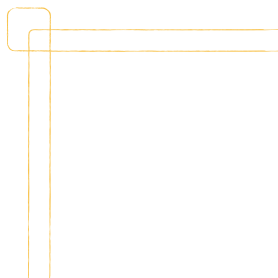
Háttér

- genetika
- epigenetika (veszélyeztető és védő faktorok, avagy az utolsó csepp a pohárban)

Látom-e a családomban és/vagy magamban, vagy csak a gyerekekben?

**Kire, kikre fókuszálok? Hogyan alakul a társas figyelmem?
Milyen irányú? Akár le is rajzolhatom:**

Tudok-e együttérezni magammal és a többi ND gyerekekkel, felnőttel?

Fejlődés modell – az optimális terhelés

Miben vagyok túlterhelt, illetve mi az, amiben túl kevés terhelést kapok?

Hogyan kapcsolódik ez az öngondoskodásomhoz?

(Zárójeles kérdés, mert ma a szülőkkel foglalkozunk: a gyereke(i)m fejlesztése optimális terhelést biztosít a számára/számukra?)

Főmumus: a stressz

Jó-e a stresszmentesség?

Honnan tudom, hogy túl sok vagy túl kevés?

Idegrendszeri struktúrák a stresszterheltségben:

- Bolygóideg (nervus vagus vagy X. agyideg) és reflexrendszer
- A bolygóideg az autonóm idegrendszer része (a szomatikus idegrendszer tudatosabb és kontrollálhatóbb).
- Polivagális elmélet (Stephen Porges)
- Neurocepció – az idegrendszer folyamatosan „radarozza” a külső és belső környezetet, és értékeli, hogy biztonságban, veszélyben, vagy életveszélyben vagyok-e.

3 féle idegrendszeri válasz az élethelyzetekben:

1. Ventrovagális – nyugalom és társas kapcsolódás.
2. Szimpatikus aktiváció – veszélyhelyzet, mobilizáció. Üss vagy fuss, harcolj vagy menekülj.
3. Dorzovagális – lefagyás, immobilizáció. Túl nagy fenyegetettség, életveszély.

A cél nem az, hogy kiiktassam a stresszválaszt (amit külső és belső események is kiválthatnak), hanem hogy visszataláljak a ventrovagális állapotba, a „középpontomba”.

Mindannyian „használjuk” mindegyik stresszválaszt, de nem mindegy, hogy milyen gyakran, mennyi ideig és milyen intenzitással nyilvánulnak meg.

Idegrendszeri éretlenség

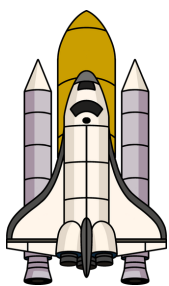
Az idegrendszeri éretlenség azt jelenti, hogy a fejlődés során bizonyos korai (csecsemőkori) idegrendszeri mintázatok nem integrálódtak teljesen.

Az úgynevezett primitív reflexek átlagos fejlődésű gyermekeknél csecsemőkorban eltűnnek vagy átalakulnak. Ha megmaradnak, befolyásolhatják a működést későbbi életkorban is.

(Peter Blythe, Sally Goddard-Blythe, INPP Chester)

Reflexek

- Csecsemőkori reflexek – nyúltvelő; érett reflexek – középagy. Mindkettő az agytörzshez kapcsolódik, de különböző fejlettségi szintet képvisel.
- Jobboldali prefrontális lebeny (JPFL)– a kompenzáció motorja, a legmagasabb rendű emberi funkciók tömkelegének irányítója (figyelem, önszabályozás, tervezés, szociális működés). IÉ esetén ezekben a funkciókban mutatkozik zavar leginkább.
- A reflexrendszer harmonizálása tehermentesíti a JPFL-t, ami lehetővé teszi, hogy minden külön gyakorlás nélkül elkezdjenek működni olyan funkciói, amelyek addig nehézséget okoztak.

Az „űrrakéta-modell”

Első hajtómű: alap idegrendszeri minták (reflexek)

Második hajtómű: magasabb rendű működések

Ha az első hajtómű nem működik stabilan, a második hajtómű túlterhelődik vagy nem tud hatékonyan működni.

A cél nem az, hogy „beleillesszük” az embert egy elvárt normába, hanem hogy csökkentsük az idegrendszeri terhelést, támogassuk a hatékonyabb működést, megkönnyítsük a mindennapi életet

Önszabályozás, együttszabályozás (reguláció, koreguláció)

Honnan tudom, hogy a gyerekem jól van?

Hogyan tudok neki segíteni, hogy jobban legyen?

- Figyelek a saját testemre, megtanulom észrevenni és értelmezni a jelzéseit. A testem nem hazudik, legfeljebb még nem értem az üzeneteit.
- Öngondoskodás, önkontroll technikák: pl. légzéstechnikák, mozgás, mindfulness, TRE, stb.

Egyensúly

- Az egyensúly nemcsak fizikai, hanem érzelmi értelemben is fontos.
  - Fizikai egyensúly: statikus (pl. egy helyben állás), dinamikus (pl. mozgás közben)
  - Érzelmi egyensúly: mennyire tudok megnyugodni, hogyan reagálok váratlan helyzetekre
- Moro-reflex és biztonság
  - A Moro-reflex egy csecsemőkorú reflex, hirtelen ingerekre adott önkéntelen válasz, a szerepe riasztás veszély esetén
  - ha aktív marad: a fokozott érzékenység, bizonytalanabb biztonságérzet hatással lehet arra, hogyan éljük meg az egyensúly és a kiszámíthatóság hiányát.

Mit érzek, amikor „kibillenek” az egyensúlyból?

Mit jelent számomra a biztonság? Mennyire fontos nekem a kiszámíthatóság a mindennapokban?

Szenzoros területek

1. Vizuális (látás)
2. Auditív (hallás)
3. Taktilis (érintés, hőmérséklet, fájdalom)
4. Olfaktoros (szaglás)
5. Gusztatórikus (ízlelés)

...és a kevésbé ismertek - mert kevésbé tudatosak:

6. Vesztibuláris (egyensúlyi),
7. Proprioceptív (a saját test térben való elhelyezkedésének, a testrészek egymáshoz viszonyított helyzetének, és az izomtónusnak az észlelése)
8. Interoceptív (a belső testi állapotok észlelése (éhség, szomjúság, ürítési inger, teltségérzet, pulzus, testhőmérséklet stb.)
9. Neuroceptív (biztonság/veszély észlelése)

Eltérések:

- túlérzékenység (ingerkerülés, hiperszenzitivitás)
- alulérzékenység (ingerkeresés, szenzoros hiporeaktivitás)

Milyen szenzoros területeken, milyen helyzetekben hogyan reagálok és hogyan tudatosítom a szenzoros ingereket?

Neurotipikus embereknek is nagyon fontos: hogyan tudok védekezni, hogyan tudom harmonizálni a szenzoros rendszeremet?

Pl. „Fehér zaj” különböző modalitásokban elnyomja a zavaró ingereket.

Idegrendszer és trauma

Nincs ember trauma nélkül, csak nem biztos, hogy tud róla.

- A trauma fajtái: akut (sokk), krónikus (toxikus stressz), komplex vagy fejlődési (általában gyermekkori), transzgenerációs.
- A trauma lehet egyéni vagy közösségi, tudatos vagy tudattalan, és még több felosztás szerint is tárgyalhatjuk.
- Egy érett idegrendszerű ember óriási traumákból föl tud épülni a jól működő „beépített” regenerációs képességei segítségével.
- Az éretlen idegrendszer sokkal könnyebben traumatizálható. Sokkal nehezebb egy éretlen idegrendszerű gyerek „elég jó szülőjének” lenni. Rengeteg bántás, hibáztatás, büntudat, szégyen rakódik a szülői minőségre.
- Az idegrendszeri működés eltérései maguk után vonnak egy sor ráarakódott traumát, ami sokszor vezet komorbid állapotokhoz, és ez elviheti a figyelmet az alapállapotról.
- Érdeemes az idegrendszer támogatása mellett a traumákkal is dolgozni. Pl. pszichológus, EMDR, Brainspotting, csoporttechnikák – testfókuszú, művészetterápiás, irodalomterápiás stb.
- PTSD – poszttraumás stressz zavar – amikor az idegrendszer reakciója rendszeresen és elhúzódóan felidéződik.

Krízis és trauma

A trauma mindig akcidentális, a krízis lehet normatív is: az élet velejárója számos helyzetben (pl. születés, életszakasz váltások stb.).

A közös bennük a fejlődési lehetőség, a poszttraumás növekedés (PTN).

Tudok-e felidézni traumákat az életemben? Hogyan viszonyulok ezekhez?

Milyen krízishelyzetekbe kerültem életem során? Hogyan oldottam meg ezeket?

Van-e/volt-e PTSD vagy PTN az életemben?

Veszteségek

**Milyen veszteségeket tudok megfogalmazni a saját életemben?
Mi kapcsolódik ezek közül a gyerekemhez?**

**Milyen veszteségei vannak a gyerekemnek? Valóban az ő veszteségei
ezek?**

Milyen érzéseket tartok nehéznek saját magamban és másokban?

**Hogyan tudok kapcsolódni a fájdalmas érzéseimhez?
Hogyan viszonyulok a környezetemben élők nehéz érzéseihez?**

Tudok-e együttérezni saját magammal? Másokkal? Kikkel nehéz és miért?

**Milyen szülőnek tartom magamat? Milyen dolgok triggerelnek a
gyerekeimtől? És másoktól? Van-e büntudatom? Miért? Milyen
helyzetekben?**

***A krízishez hasonlóan az élet elkerülhetetlen velejárója,
hogy számos veszteséget kell megélnünk.***

***Minden veszteség gyászfolyamattal jár, ezeket érdemes hagyni lezajlani, átélni a
nehéz, fájdalmas érzéseket. Nem kell félni tőlük, és a gyerekeinket se kell féltetni.***

***Ha tudok kapcsolódni a saját fájdalmamhoz, akkor fogok tudni kapcsolódni a
gyerekeméhez vagy bárki máséhoz is.***

A közös átélés, a fájdalom megosztása gyógyító hatású.

Öngondoskodás

Képes vagyok-e fölmérni a szükségleteimet? (Ki lát a fejembe, ha én se?)

Képes vagyok-e kielégíteni a szükségleteimet?

Mi az, amit föladok, amit megtagadok magamtól, amiről rendszeresen megfeledkezem?

**Képes vagyok-e segítséget kérni, feladatokat delegálni?
Milyen feladatokat végezhetne el helyettem más, és ki lehetne az?**

Tudom-e, mi az, ami pihentet, feltölt szenzorosan vagy szociálisan?

Vannak-e gyorstöltő trükkjeim? (Legyenek!)

Énidő és jelenlét

A jelenlét - a pillanat szándékos, ítélkezésmentes megfigyelése - sokszor eredményezi az ellenállás oldódását.

Mit jelent nekem az énidő?

Van-e énidőm? Elegendő-e? Mennyire lenne szükségem?

Vannak-e üresjáratok a napjaimban? Ezek feltöltenek vagy lemerítenek?

A kiszervezhetetlen, ám „nemszeretem” feladatokat hogyan tudom mentálisan átkeretezni, hogyan tudom a jelenléten keresztül oldani az ellenállásomat?

A dolgok ára

Hogy állok a kanalaimmel?

Érdeemes néha átgondolni, hogy a különböző projektjeink mennyi idő- pénz- és energiabefektetést igényelnek, és mennyi haszonnal kecsegtetnek, pl. fejlesztések vagy akár kenyérsütés.

Az alapok, amiket érdemes végiggondolni időről időre:

- evés, ivás
- alvás
- mozgás
- légzés
- mikrotápanyagok

A mindennapi működésen túl...

Az alapvető szükségleteink adják a működésünk alapját, de önmagukban nem mindig elegendők a jólléthez.

Időről időre érdemes ránézni arra is, hogyan vagyunk jelen a saját életünkben: hogyan bánunk magunkkal és másokkal, mi ad számunkra biztonságot, kapcsolódást vagy jelentést.

Kedvesség, mint az élethez való hozzáállás – saját magam és mások felé. De kinek mi a kedvesség?

Erőszakmentes (együttműködő) kommunikáció

Mi fontosabb, hogy hatékony legyek, vagy hogy igazat adjanak?

Spiritualitás – nem ciki, hanem kapcsolódás valami nálam nagyobbhoz

Mit jelent számomra a spiritualitás? Van-e olyan gyakorlat vagy élmény, ami segít megnyugodni, értelmet találni, vagy kapcsolódni?

És amiről soha senki nem beszél: az eltérő fejlődésű gyereket nevelő szülők és a szex.

Van terem, energiám, és biztonság a kapcsolódásra – önmagammal és másokkal?

**Köszönjük, hogy velünk tartottál a
Kisvilág Alapítvány
Kanálemélet
workshop-sorozatán.**

**Reméljük, még
találkozunk, találkoztok!**

SZAKMAI PARTNERÜNK

TALÁLJ MAGADRA EGYESÜLET

TÁMOGATÓNK

BELÜGYMINISZTERIUM

Slachta Margit
Nemzeti Szociálpolitikai
Intézet

A program a Belügyminisztérium és a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet támogatásával, a Szülősegítő szolgáltatások támogatása 2025 pályázat keretében valósult meg.

Kanálelmélet 3.

workshop

2026.03.26.

Köszönjük, hogy részt vettél a Kisvilág által szervezett programban!

Kérjük, oszd meg velünk a tapasztalataidat, hogy a jövőben még
jobb
támogatást nyújthassunk.

1. Mennyire volt számodra hasznos a mai program?

Egyáltalán nem --1-----2-----3-----4-----5-- Nagyon hasznos volt

2. Mennyire érezted biztonságosnak és megtartónak a csoportlégkört?

Egyáltalán nem --1-----2-----3-----4-----5-- Teljes mértékben

3. A csoportvezetők munkáját hogyan értékeled?

Elégedetlen vagyok --1----2----3----4----5--Nagyon elégedett vagyok

4. Mennyire érezted úgy, hogy a program segített a mindennapi nehézségek kezelésében?

Nem segített --1-----2-----3-----4-----5-- Sokat segített

5. Mit tartottál a leghasznosabbnak?

6. Van-e olyan terület, amit fejlesztenél vagy másképp csinálnál?

7. Nyitott lennél-e további hasonló programokban vagy csoportokban való részvételre a Kisvilág Alapítványban?

Igen   Nem   Talán

8. Milyenek találtad a program helyszínét?

Van pozitív véleményed vagy olyan észrevételed, amivel javíthatjuk a közösségei terünket?

9. Honnan hallottál a programról?

10. Hozzájárulsz-e ahhoz, hogy név nélkül felhasználjuk visszajelzésedet a pályázati beszámolóban ?

Igen   Nem

Ha bármi mást szeretnél megosztani velünk a programról vagy az alapítvány munkájáról, itt megteheted, vagy küldj e-mailt a hello@kisvilag.org címre.

Köszönjük, hogy velünk tartottál.

